

izhaja vsaki torek in soboto. Ako pade na ta dneva praznik, dan poprej.

Uredništvo

se nahaja v „Narodni Tiskarni“, ulica Vetturini št. 9, kamor je naslavljati pisma.

Nefrankirana pisma

se ne sprejemajo, enako se ne avazujejo pisma brez podpisa.

Rekopisi

dopisov se ne vračajo

GORICA

stane na leto 10 K, za pol leta 5 K, za četrt leta 2-50.

Upravištvo

se nahaja v „Narodni Tiskarni“ ulica Vetturini št. 9.

Za oglase

se plačuje od četverstopne peti vrste po 14 vin., za večkratni natis primeren popust.

Posamezne številke

stanejo 8 vin. in se prodajajo v raznih goriških trafikah.

VABILO.

na

javni ljudski shod,

ki bo

Jutri ob 10. uri predpoludne v dvorani „Central“.

Na dnevnem redu je razgovor o ljudskem štetju.

Priljubljeni odbor
za ljudsko štetje v Gorici.

Še nekoliko opazk k premembi občinskega volilnega reda.

(Iz idrijske doline.)

Dopisnik iz idrijske doline je svoj namen dosegel, ker je vzbudil zanimanje za novi volilni red. Javno delovanje, javne spise in dopise se sme kritikovati; kritik pa mora imeti potrebno znanje, stvar razumeti in dobro premisliti, drugače lahko škoduje stvari.

Dopisnik v „Gorici“ št. 76 ni razumel opazke: „V § 4. so izpuščene nedoletne sirote“ iz dveh vzrokov. 1. ker je § 4. le površno prečital ali ga pa ni razumel; 2. ker ne ve, da varuh voli za nedoletne sirote, ki imajo premoženje.

Tudi ne ve, da volijo polnoletne samske posestnice s pooblastilom, in da jim je vlada priznala **direktno** volilno pravico pri zadnjih deželno-zborskih volitvah.

Nekatere posestnice na Tolminskem so tudi šle pri zadnjih deželno-zborskih volitvah nevstrašeno na volišče in tam oddale svoje glasovnice. Ako smejo direktno voliti poslance v deželni zbor, jim pristojna tembolj ta pravica pri volitvah v starešinstvo.

Iz teh dejstev dopisnik lahko spozna, da je to vprašanje za Goriško že rešeno in da jaz nisem mislil nič

novega vpeljati, ampak samo stare pravice kodificirati.

Dopisnik je glede volilne pravice duhovnikov optimist, jaz pa sem pesimist. Sklicuje se na to, da je stavek o volilni pravici duhovščine doslovno povzet iz dosedanjega vol. reda, in do zdaj so imeli vol. pravico kurati, vikarji in kaplani, ergo jim je zagotovljena tudi v bodočnosti. To bi bilo res, ako bi se vlada ozirala na staro prakso. Kdo pa sme zahtevati od mladih političnih uradnikov, katerim se navadno izroče volilne agende, da bodo vedeli, — vsaj še dopisnik tega ne ve — kako se je po staremna Goriškem volilo; oni se bodo držali besedila postav. Koliko imenovanih duhovnikov bo potem še imelo volilno pravico? Vladno stališče je, da so le župniki in njim jednaki duhovniki stalno nameščeni; upravno sodišče zahteva **investituro** kot znak stalnega nameščenja. (r. 13/11 1896 št. 10087). To priznava dopisnik sam, ker pravi, da je upravno — ne upravno, ampak državno — sodišče že razsodilo, da so tudi kurati, vikarji in kaplani stalno nameščeni „in cura animarum“. Ko bi bila vlada priznala imenovanim gospodom samostalnost, bi njim ne bilo treba rekurirati na državno sodišče. Razsodba drž. sodišča ni spremenila vladnega stališča. Razsodbo zadnje inštanse se ne sme smatrati za nespremenljivo, ker je znano, da je ista zadnja inštanca, v jedni in isti zadevi jedenkrat tako, drugikrat ravno nasprotno razsodila.

Tudi ni res, da so vsi vikarji samostalni in o stalnem nameščenju kaplanov nisem še nikdar slišal, in zdaj prvič čital. Dopisnik se je najbrž zmotil, ker po njegovi trditvi bi morala znašati kongrua kaplanov 1200 K, katere pa do zdaj nimajo.

Vprašanje, kateri inteligenti naj pridejo v prvi, in kateri v drugi volilni razred, je brez pomena, ker na deželi je tako malo inteligentov, da se nima kaj deliti.

Naivna je tudi skrb za župana. Vidi se, da dopisniku je županovanje „španska vas“, ker drugače bi vedel, da župan dobi vsako leto od predstoj-

nikov različne naloge z izrecnim ukazom, da jih mora sam izvršiti. Taki ukazi ne delajo županu nobene pregla-vice; če nima časa, ali se mu ne ljubi, ukaže iste izvršiti tajniku, podžupanu, starešini ali tudi drugi osebi. Ravno tako mu ne bo radi reklamacij pobelil nobena las na glavi; ima določene uradne dneve in ure, pa če tudi teh nima, si bo že znal pomagati.

V § 3. je naštetu polno postav, kar izgleda jako učeno, pa za ljudstvo ni. Naj se navede kratek zapopadek onih postav, s tem bo ljudstvu vstreženo. —

V § 22. naj se spremeni tako, da za izvolitev zadostuje relativna večina veljavnih glasov; potem odpade ožja volitev, katera ni v navadi, in bi bila ljudstvu le v kvar.

(Iz Dornberga.)

Od vis. deželnega zbora v Gorici predlagani novi obč. ozir. volilni red popravi naj bi se tako le:

§ 14. starega obč. vol. reda naj ostane glede obč. zastopstva ali namestovalstva nespremenjen in sicer z ozirom na to, da volilno pravico imajo občinarji se po občinah množijo; nikakor torej ni mogoče skrajšati števila udov v obč. zastope. Po številu udov volilcev, bi se moralo število udov v zastopstvo še pomnožiti tembolj, ker po novem vol. redu bodo narasli volivci, kateri niso davkoplačevalci.

§ 1. nov. obč. v. reda je pa pomanjkljiv zato, ker ne priznava cerkvam volilne pravice. Cerkev z posestvom, ki davek plačujejo, morajo imeti pravico voliti po svojih oskrbnikih, župnijske prebende pa po svojem oskrbniku.

§ 2. nov. v. reda se mora strinjati s § 4. starega v. reda, ker za nedoletnike naj ostane volilna pravica, katero naj izvršujejo po c. kr. okr. sodišču imenovani sovaruhi.

§ 8. nov. vol. reda je pomanjkljiv zato, ker so izpuščeni od volilne pravice župnijski upravitelji in kaplani, kojim je bila dana volilna pravica po § 1. starega volil. reda. Zahteva se za župnijske upravitelje in kaplane volilna pravica. Ob enem zahteva se tudi volilna pravica za častne občane, kakor so imeli pod točko 3. § 1. navedenega starega vol. reda.

Po § 8. novega vol. reda bi bila dana vol. pravica ne samo predstojnikom in voditeljem ljudskih šol, ampak tudi vsem učiteljem brez navedbe starosti. Ako se zahteva od vseh volilcev starost 24 tih let, ne morejo biti izvezti učitelji glede starosti, ker se lahko prigodi da učitelj nastopi službo že pred 20tim letom svoje starosti. Naj torej obvelja volilna pravica za učitelje po § 1. starega vol. reda, da imajo volilno pravico le predstojniki-voditelji ljudskih šol in stalno nameščeni učitelji v občini.

Iz § 19. nov. v. l. reda je razvidno, da se lahko volitev po okoliščinah pretrga ali odloži na poslednji dan. Ugovarja se tej točki s tem, da naj ostane kakor je bila do sedaj nepretrgana volitev.

Iz § 22. nov. v. l. reda je razvidno, da ako se ne doseže absolutne večine glasov, se vrši ožja volitev, ni pa določeno v kolikem času. Proti tej točki se tudi ugovarja s tem, da izvolitev bodi veljavna z relativno večino glasov.

IV. poglavje: volitev županstva.

Iz § 30. nov. vol. reda je razvidno, da, ako je bilo v tretje sklicano starešinstvo k volitvi županstva brez uspeha, višja oblast razpusti obč. zastop in napove nove volitve. Temu določilo se ugovarja iz razloga, ker z novimi volitvami se provzročajo ogromni stroški in prepri v občini. Naj bi se raje naložila globa onemu, kateri bi se volitve ne vdeležil, od 200—400 kron, oziroma naj bi zamogli navzoči starešini in zastopniki nevedeleženih starešin izvoliti županstvo; dalje naj se določi za starešinstvo šestletna doba, kakor je v veljavi volitev za državne in deželne poslance, za cestne odbore itd. na Goriško-Gradiščanskem. Na ta način bi se prihranilo mnogo stroškov in preprirov v občinah.

II. avstrijski zadružni shod na Dunaju.

(Dalje.)

Državni poslanec Matej Bauchinger, načelnik nižjeavstrijske za-

Tolstovrška slatina.

Četrt ure od Guštanja na Koroškem je pod Tolstim Vrhom vrelec kisle vode ali slatine. Znan je kot izborna zdravilna voda že od neki nekdanj in ljudje si pripovedujejo o njem razne pravljice o „božjih deklicah“ (vilah), ki so tukaj zajemale vodo in širom sveta zdravile ljudi z njo; o neki veliki kači, ki je bila baje kraljica kač, ki je ležala zvita ob vrelec ter je le dobrim ljudem puščala zajemati vode, a če je prišel k vrelec hudoben človek, je kača zažvižgala, da se je čulo skoz skale in čez brege in takoj je prilezlo vse polno kač, ki so branile vrelec, da se mu ni mogel hudoben človek niti približati. In še več drugih sličnih pravljic je znanih o vrelec Tolstovrške slatine. Te pravljice jasno spričujejo, da so ljudje že od neki nekdanj visoko čislali Tolstovrško slatino radi njene izborne zdravilne moči.

Vrelec daje le malo vode — na minuto le po 2 do 3 litre — a voda je oglečeve kisline polna alkalično-muriatična slatina t. j. vsebuje zelo mnogo zdravilnih rudninskih snovi in je mnogo boljše kakor pa slatine iz vrelcev, ki dajejo sicer mnogo vode, a so slabe, rudninskih snovi prazne kisle vode. — Že delj časa se prodajajo pod naslovom „naravna slatina“ kisle vode, katerim se pa umetno — podobno kakor pri izdelovanju sodavice — prida ogljikova kislina. Kaj pomaga, če kislina voda, ko jo vliješ v kozarec samo ali k vinu, močno zašumi t. j. umetnim potom primešana ogljikova kislina izpuhti, ko pa ostane potem le slaba, rudninskih snovi prazna voda. Tolstovrška slatina pa izvira neposredno iz skale in se steklenice polnijo kar iz skalnega vrelca. Vsakdo se lahko na mestu studenca prepriča, da se Tolstovrška slatina na noben umeten način ne izdeluje, temveč da je čist skalni vrelec in zasluži Tolstovrška slatina kot resnično naravna

kisla voda prednost predvsemi drugimi kislimi vodami, kojih mnoge so umetnim potom napravljene, ki sicer močno šumijo (mosirajo) a so le slabe rudninskih snovi prazne vode.

G. prof. Mittereger je konstatiral v 1000 delih Tolstovrške slatine sledeče:

kalijev sulfat	430 mgr
„ klorid	67-10 „
natrijev klorid	432-— „
natrijev karbonat	795-— „
magnezijev „	98-70 „
kalcinus „	237-50 „
železni „	0-37 „
glina	7-75 „
kremenčeva kislina	0-9 „
vsota stalnih sestavin	1651-72 mgr
prosta ogljikova kislina	1785-32 „
volumni odstotki	90-06%
temperatura vrelca	10° C

Tolstovrška slatina vsebuje torej kot glavne sestavine: natriumklorid, natron, magnezijo in apno v sestavinah z ogljikovo kislino.

Tolstovrška slatina je uvedena do sedaj v Dunajskem novem mestu, Celovcu, Beljaku, Zgornjem Koroškem in Zgor. Štajerskem. Radi njene izborne zdravilne moči jo rabijo tudi po bolnišnicah in klinikah (v Beljaku i. dr.) Odlikovana je bila Tolstovrška slatina na mednarodni razstavi v Inomostu 1896 in na zdravstveni razstavi na Dunaju 1899. Imenitni zdravniški strokovnjaki so izrekli laskava priznanja, da ima Tolstovrška slatina izbornu zdravilno moč, ker vsebuje velike množine zdravilnih rudninskih snovi. Izmed mnogih priznanj navedemo le eno.

Cesarski svetnik medic. dr. Franc Wikulill, ki je Tolstovrško slatino leta in leta preizkušaval, piše o njej sledeče: „Učinek: Tolstovrška slatina pospešuje prebavljanje, tek, odvajanje vode in blata in ojačuje dihanje in izdihavanje ter se naj uporablja A kot namizna pijača in B kot zdravilo.“

(Konec prihodnjic.)

družne centralne blagajne na Dunaju, je potem govoril o sredstvih, s katerimi bi se dalo zavirati razkosavanje posestev ter o pospeševanju notranje kolonizacije s pomočjo kmečkih združenj. Govornik se je obširneje bavil z nakupovanjem posestev za kolone, kakor ga je izvršila furlanska zadružna zveza v Gorici s pomočjo vlade. Predlagal je sledečo resolucijo:

„1. Z narodno-gospodarskega in državno javnega stališča je treba polagati največjo važnost na ohranitev in pomnožitev kmečkega stanu.

2. Isti je ogrožen po eni strani na grozni način vsled nepoštenih kupčije s podeželnimi posestvi ter z prevelikim razkosavanjem posestev, s tem da se mu odvzamejo velike, za njegov obrat potrebne glavnične svote in se samostojna kmečka posestva ogromno zmanjšujejo ali pa spremenjajo v drobna nezmožna posestva, po drugi strani pa v hribih vsled tega, ker jih vničuje veliki kapital ter spreminja veleposestva v nerazmerno velika lovišča; v nekaterih kronovinah pa onemogočuje njegov razvoj nerazmerno gospodarstvo z latifundijami (veleposestvi).

3. Vsled tega morajo podpirati vsi poklicani činitelji z vsemi na razpolago stoječimi sredstvi toliko parceliranje prostih latifundij, kakor tudi varovati kmečki stan pred prekupčevalci s posestvi in pred vničenjem od strani velikega kapitala in veleposestva.

4. Od strani države je treba:

a) glede razkosavanja posestev: čimprej izvršiti zakonita in upravna sredstva, ki jih je predlagala sekcija za kmetijstvo in gozdarstvo v avstrijskem obrtnem in kmetijskem svetu na svojem 12. zasedanju i. 1908;

b) glede odstranitve požiranja po veleposestvu: ustvariti in točno izpeljevati zakone o varstvu planin in pašnikov ter omejevati lovska samostojna ozemlja;

c) da se ustvarijo nova kmečka posestva ter da se jih ubrani razkosavanju po spekulanti in po veleposestvu, je potrebno, da se gmotno in moralno pomaga zadrugam, ki se ustanovijo v ta namen;

č) od privatne strani je treba priporočati ustanovitev zadrug, ki prevzamejo posebno nalogo ohraniti in urejevati razmere zemljiškega posestva v združnem okrožju. Najbolj bi v to svrhu vstrezale rajfaizenske posojilnice, ki imajo v pravih tozadevne odredbe. Člani istih bi morali z uvedbo določenih konvencionalnih kazni po pravih prevzemati obveznost, da ne bodo prodajali od kupčevalcev s premoženji zemljišč, pa jih tudi od njih kupovali. V podrobnem oziru bi jim pripadla naloga, da pojasnijo ljudstvu javno škodljivo delovanje takih kupčevalcev, da bi naznanjali javnosti posestva, ki bi bila na prodaj ter posredovali pri nakupu istih, kakor tudi z zadostno podporo dežele in države ter s pomočjo kmetijskih deželnih kreditnih zavodov tudi same kupovale kmečka posestva, ki bi prišla na prodaj, seveda z največjo previdnostjo. Prodajale bi jih z najnižjim dobičkom, bodisi v celoti ali po kosih ali pa vporabile za pašnike ali druge kmetijske svrhe. Pri razkosavanju je v prvi vrsti treba gledati na to, da se pri razkomadanju večjih zemljiških celot gleda na to, da se iz njih ustvarijo srednje kmetije, glede majhnih posestev da se pa odproda le toliko, da more še živeti na preostajajočem zemljišču ena kmečka družina. Dajo se pa tudi napraviti iz celoga posestva ali le iz enega dela istega male naselbine za poročene posle, tako da bi v teku časa prešle v njegovo last.

Kjer bi ne bilo takih zadrug, bi morale prevzeti njih nalogo združni kmetijski denarni zavodi s pomočjo rajfaizenskih posojilnic in kmetijskih društev.

Vsem tem zadrugam pa se morajo

olajšave, da lažje morejo rešiti tako važne naloge v korist narodnega gospodarstva“.

Dobro premišljeno in zanimivo predavanje Bauchingerjevo je bilo sprejeto z velikim zadovoljstvom. (Pride še.)

Varstvo planin in pospeševanje planšarstva.

Že več let se je lahko opazalo, da leži pri nas mnogo planin neobdelanih in zapuščenih. Pa tudi glede planin, ki se na njih goji planšarstvo, ne more biti govora o racionalnem in uspešnem gospodarstvu. Posledica tega zanemarjanja planšarstva, ki je za živinorejo neobhodno potrebno, je, da postajajo planinske doline vedno bolj puste. Kmetovalec, ki zapusti svojo dedovino in svoje domače doline z namenom, da bi si ustanovil drugje, tam kje daleč, novo existenco, napravi ta korak le, ker misli, da je v to prisiljen: ne pozna namreč svojih planin, ne pozna koristi racionalnega planšarstva, ki ga v ostalem ni še imel prilike videti.

Vse to je opaziti zlasti pri vkupnih planinah, ker nimajo številni deležniki, radi pomanjkanja organizacij, enotnega vodstva in ker oskrbujejo svoje planine brez cilja in smotra. Razun malih izjem, se na teh planinah tudi ne izvršujejo niti najmanjše izboljšave, ker se deležniki boje, da bi le majhna naprava zamogla koristiti le drugemu.

Deželni odbor je sestavil zakonski načrt, ki mu je namen vse te nedostatke odpraviti, planšarstvo postaviti na moderno podlago, povzdigniti rodovitnost planine in s tem vrednost planin zvišati.

Že Švica in mala Lichtensteinska prednjačita na tem polju; zlasti Švica je z uveljavljenjem zakonov o varstvu planin dosegla, da se je planinski svet ohranil narodnemu gospodarstvu in je s pospeševanjem racionalnega in uspešnega planšarstva povzdignila to važno panogo zemljedelstva na znatno višino.

Naše planine ne zaostajajo, kakor znano, za švicarskimi in torej bi se dali tudi pri nas doseči z uspešno planšarsko politiko enaki gospodarski uspehi.

Tudi druge dežele, kakor n. pr. Solnograška, Koroška, Nižje-Avstrijska in v poslednjem času tudi Štajerska so znale zakonskim potom odrezati pot napredovanju zgoraj opisanih nedostatkov.

Teh nedostatkov, ki globoko segajo v gospodarsko življenje in ki opustošajo delujejo, ne more odpraviti posameznik. Tudi tu se mora, kakor pri razdelbi, uredbi in zloži zemljišč, posegati vmes z zakonom, ki mora biti obvezen in vezoč.

Na tem mestu hočemo na kratko obrazložiti, na kak način namerava zakonski načrt rešiti obe nalogi.

Kakor je po gozdnem zakonu zadržano gozdu pomnoženo varstvo, naj velja v pričujočem slučaju tudi planinam enako varstvo. Da se to doseže, obsega zakon pozitivna in negativna določila. Zakon določa, da se morajo obstoječe ohraniti planšarskemu značaju in da je po drugi strani prepovedano samolastno izpreminjati planinska tla in njih dele v drugo kulturo, kakor tudi, da je prepovedano napraviti ali opustiti kaj, kar bi nasprotovalo rednemu gospodarskemu obratovanju, ali bi bodočemu obstoju planine škodovalo ali obstoj onemogočilo. Ta določila so vezana na kazni. Ker se pa lahko pripeti, da je potrebno odtegniti planino planšarskemu značaju, kakor tudi izpreminiti planinska tla v drugo kulturo, obsega zakon tudi slično dovoljenje.

Ostala določila zakona stremijo za tem, da bi se planšarsko obratovanje izboljšalo in melioriranje posameznih planinskih pokrajin organiziralo.

Kakor se hoče v dolini omogočiti z melioracijami intenzivno gospodarstvo, tako se hoče doseči in olajšati tudi na posameznih planinah z racionalnimi iz-

boljšavami planin intenzivno gospodarsko obratovanje. Tudi za planine mora veljati geslo: „intenzivno gospodariti“.

Z racionalnimi melioracijami se tudi javnim činiteljem omogoči, da podpirajo projektirane izboljšave v večji meri, nego do sedaj. Ker so pa vse izvršene naprave brez vrednosti, ako se v bodočnosti primerno ne vzdržujejo, določa zakon za vse s pripomočjo javnih činiteljev napravljene melioracije dolžnost vzdrževanja.

Velika gospodarska vprašanja, ki se z zakonom rešijo, zahtevajo, da se poveri izvršitev zakona določenim funkcijonarjem, ki ta strokovna vprašanja temeljito poznajo in ki razpolagajo z lastnimi strokovnjaki.

S potrditvijo zakonov o agrarnih operacijah se vsi stvari poseben oblastven organizem in se oživetvorijo takozvane agrarne oblasti. Velika notranja zveza, ki jo imata pričujoči zakonski načrt in zakon o razdelbi in uredbi opravičuje okolščino, da bosta imela oba zakona izvršilne organe.

To bi bil kratek posnetek zakonskega načrta, ki se bo ž njim bavil deželni zbor v prihodnjem zasedanju.

„Samouprava“.

Dopisi.

Sovodnje. — (Novi občinski volilni red.) — Ker se je že marsikateri oglašil v Vašem cenj. listu z nasvetom, z grajo ali s hvalo v zadevi nameravanega novega občinskega volilnega reda, naj sprožim še jaz eno. V novem občinskem volilnem redu ni nič omenjeno o volitvah v gospodarske svete. Sedanji občinski volilni red ima paragraf, ki pravi, da za volitve v gospodarske svete veljajo ista določila, kakor za volitve v občinska starešinstva. V nameravanim novem občinskem redu pa ni o volitvah v gospodarske svete nič omenjeno. Torej kako se bo volilo v gospodarske svete? Ali bo tudi za te splošna kurija? Meni bi se zdelo to — vsaj v našem, sovođenjskem slučaju — nepravo. V Sovodnjah obstoja namreč gospodarski svet za to, da upravlja zemljišče „Prod“ ob Soči, iz katerega imajo užitek le posestniki domačini, drugi ne. Po mojem mnenju bi smeli voliti v ta gospodarski svet le tisti, ki imajo pravico do tega užitka, ne pa tudi tisti, ki nimajo na „Produ“ nič opraviti, sicer se zna zgoditi, da zmagajo pri volitvah tisti, ki nimajo pri občinskem zemljišču nič iskati in bi si je mogoče tudi prilastili. Nov občinski volilni red naj bi tudi za volitev v gospodarske svete vseboval določbo, kako naj se voli v to korporacijo in kdo ima pravico voliti.

Posestnik.

Iz Šempasa. — Dva požara v enem dnevu. V ponedeljek dne 26. t. m. proti polnoči je izbruhnil požar v Ozeljani pri g. pl. Zuccato. Pogorel mu je hlev in skedenj, založen s približno 100 q sena. Kako je nastal požar, se ne ve. V nevarnosti je bilo življenje mlinskega hlapca, ki je spal v istem poslopju. Omamljenega od vročine in dima so rešili ljudje v hipu največje nevarnosti.

V torek, dne 27. opoldne je nastal požar pri posestniku in trgovcu g. Jožefu Humar v Šempasu. Družina je bila ravno pri kosilu, ko je zapazila dim, dvigujoč se iznad skednja. V malih trenutkih so bila vsa gospodarska poslopja v strašnem plamenu. V času dobre pol ure je bilo vse do tal uničeno. Plat zvona je sicer sklical v malo trenutkih vso vas na kraj požara, a ves napor pogumnega in požrtvovalnega ljudstva ni mogel zadušiti ga. Pač pa so rešili hišo, dasi se dotika gospod. poslopja in jo je že obližoval požrešni plamen. Rešili so tudi večino živali, le 3 krave so ostale v gorečem hlevu. Med prvimi so zapazili požar tuk. orožniki. Prihiti so takoj na kraj nesreče. Posebno moramo pohvalno omeniti g. postajevodjo I. Palzl Prišel, ki komaj od nožara iz

Ozeljana in imel tu zopet posla pri požaru. Dal se je obliži z vodo, planil z nevarnostjo lastnega življenja v goreči hlev in pričel reševati že ožgano in onesveščeno živino, katero so potem morali takoj pobiti.

Požar je napravil veliko škodo. Gospodar je bil sicer zavarovan, a le za majhno svoto, ima toraj občutno škodo, posebno zato, ker je bilo poslopje bogato naloženo s senom, poljskimi pridelki in štacunskim blagom.

Hudajužna. — Iz Hudajužne se nam poroča, da je ob cesti od Podbrda do Gorice obceznani voznik Tomaž Kovač, po domače „Prangerjev Tomaž“, dne 22. t. m. zjutraj blizu svojega doma skočil v vodo (Bača) in takoj utonil. Spremljevalci tovrnega vlaka so ga takoj zapazili ob vodi in naznanili na železniški postaji v Hudajužni.

Omenjenemu se je ponovila bolezen na umu. Bil je uže pretečeno leto radi te bolezni v bolnišnici za umobolne v Trstu. Pokopan je bil v Stržišču.

Soča, 28. sept. 1910. — V nedeljo, dne 18. sept., se je priredil občni zbor slov. „katoliškega pol. društva“ v Bovcu. Z ozirom na uspehe tega društva je pričakovati, da se bodo društveniki, pa tudi nedruštveniki, z vedno večjim zanimanjem vdeleževali njega sestankov.

Gospod Mišic kot predsednik otvori zborovanje, pozdravi navzoče ter da besedo g. tajniku s pozivom, da poroča o delovanju „katoliškega pol. društva“ po zadnjem občnem zboru.

Društvo je čvrsto delovalo v volilnem boju za zmago katoliško narodne S. L. S. v bovškem okraju. Razven na žagi povsod vrlo napreduje katoliško-narodno geslo. Tudi žagarji bi ne bili slabi, pa doslej so pričakovali zlatih gradov od naprednega štaba. Mogoče se tudi oni izmodrijo, ko bodo spoznali, da so se bridko motili.

Razne prošnje „katoliškega pol. društva“ so bile ugodno rešene, razni odgovori se še pričakujejo. V zadnjem času je doseglo nad 5000 kron podpore za Malovaški potok, 300 kron za vodovod na Strmcu in 1000 kron za hudournike v Bavšici.

Občni zbor je sklenil poslati petico za regulacijo Soče, Koritnice, Malovaškega potoka in ostalih hudournikov od izvira Soče do Tolmina. Zlasti naj se pospeši regulacija Soče pri Logu-Čez Soča in regulacija Koritnice.

Društvu so že vsi organi obljubili, da se že letos začne ista regulacija, tudi načrti so bili že sestavljeni, pa vendar ni še izvršen ta velevažen problem. Gg. poslanci so naprošeni za krepko priporočilo na merodajnih mestih.

Na shodu našim smo prvič pozdravili krščansko mislečega g. učitelja Bratina iz Loga ter smo mu zaklicali mogočni „živio!“.

Slednji so sklenili, ponoviti petico za podaljšanje železnice vsaj do Bovca. —

Plužnje. — V Plužnjah pri Otaležu na Goriškem vršilo se bode dne 9. oktobra 1910 ob 2. uri popoldne slovesno blagoslovljenje novega gasilnega doma.

Po blagoslovu veselica z mnogobrojnimi programom. Ker je društvo vsakemu in vsaki čas na razpolago ter ima blag namen koristiti svojemu bližnjemu, uljudno vabi k obilni udeležbi vsa sosedna društva in vse prijatelje gasilstva odbor.

Deskije. Tem potom izjavljam, da dopisa iz Deskelj, priobčenega v „Gorici“ z dne 17. t. m., nisem jaz pisal in nisem ž njim v nikaki zvezi, kar mi lahko potrdi slavno uredništvo.

Rud. Kodolija.

Op. ur. Potrjujemo!

Politični pregled.

Sklicanje delegacij.

„Wiener Zeitung“ od četrtega priobčuje lastnoročno pismo cesarjevo, s

katerim se sklicujejo delegacije na 12. oktobra.

Koroški deželni zbor.

Dne 28. t. m. je v seji koroškega deželnega zbora predlagal poslanec vit. Burger, naj se dovolijo ustanove v znesku 2000 kron za one visokošolce, ki se izobrazujejo za profesorski stan in ki si hočejo pridobiti sposobnost za poučevanje slovenščine, ki je dandanes na južnem Koroškem v dosego kake javne službe neobhodno potrebna. S tem se hoče onemogočiti, da bi dobivali Slovenci taka mesta.

Štajerski deželni zbor.

Minoli četrtek so se vršila v štajerskem deželnem zboru med slovenskimi in nemškimi poslanci pogajanja, ki so pa ostala brezvspešna, ker niso hoteli nemški poslanci nič slišati o opravičenih slovenskih zahtevah. Posledica temu je bila, da so slovenski poslanci sklenili nadaljevati obstrukcijo in mislilo se je že, da bode zasedanje deželnega zbora odgodeno ali pa zaključeno. To pa ni bilo po volji ne vladi ne Nemcem in zato so se začeli zopet pogajati s Slovenci. Prišel je v Gradec z Dunaja celo naučni minister grof Stürghk, ki bode med strankami posredoval. Od uspeha teh pogajanj, ki se še vrše, je odvisno, ali bode deželni zbor štajerski še deloval ali ne.

Češki deželni zbor.

Češki deželni zbor se je sešel včeraj. Prva seja je imela zgolj le formalni značaj.

Sestanek Aehrenthala in San Giuliana v Turinu.

Včeraj ob 10.30 uri predp. sta se podala avstrijski in italijanski minister za zunanje zadeve iz Turina v kraljev grad v Racconigi. Pri tem je izročil grof Aehrenthal ital. kralju lastnoročno pismo cesarja Frana Josipa, v katerem se naš vladar zahvaljuje za lastnoročne pismene čestitke povodom 80. rojstnega dne. Ob 4. uri sta se ministra vrnila v Turin, kjer je bil zvečer diner.

Ital. kralj je podelil grofu Aehrenthalu kolier Anuncijativnega reda.

Novi davki na Nižje-Avstrijskem.

V svrhu saniranja deželnih financ razpravljajo sedaj v Nižje-avstrijskem deželnem zboru o sledečih davčnih načrtih: 1. Davek na razveseljevanja. 2. Pristojbinski namestek. 3. Davek od prometnih sredstev. 4. Davek od penečih pijač. 5. Davek od tantijem. 6. Deželni davek od naznanil in lepakov. Davek na razveseljevanja zadevlje vsa javna razveseljevanja, gledališke predstave, koncerte, predstave v pevskih dvoranah, kabareti, cirkusih itd. Gotov del vstopnine se bo moral odstopati zakladu dunajskega bolniškega zavoda. Davek od prometnih sredstev zadevlje kolesa, avtomobile, vožnje in jahalne konje ter mule in mezge. Davek od penečih pijač bo znašal po visokosti cene od 1 krone do 4 kron za steklenico šampanjca.

Ogrsko posojilo

se najame pri Rotšildu na Dunaju, ki ga preskrbi v zvezi z nemškimi bankami. Kakor znano, Mažari niso dobili posojila na Francoskem. Ogrji bodo posojilo drago plačali, na kar kaže dejstvo povišanja obrestne mere po nemški banki v Berlinu.

Črnogorski ministerski predsednik odstopi.

„N. Wiener Tagblatt“ poroča iz Cetinja: Zagotavlja se, da odstopi ministerski predsednik Tomanović še v tem letu. Nedavno temu je izrazil željo, da bi odstopil radi svoje starosti, toda kralj Nikola ga je prosil, naj ostane še na svojem mestu. Sedaj se zdi, da hoče kralj ugoditi njegovi želji ali imenovati ga hoče odposlancem na Dunaju. Črnogora namerava namreč v kratkem ustanoviti na Dunaju, v Petrogradu, v Rimu in v Belemgradu odposlanstva.

Kulturni boj na Španskem.

Španski ministrski predsednik Canalejas je ukazal, da zapro 1. oktobra

prefekti s pomočjo orožnikov 34 samostanov, dne 15. oktobra pa namerava pustiti zapreti še 70 samostanov. Katoličani sklicujejo velike protestne shode.

Darovi.

Za „Šolski Dom“

je došlo našemu upravništvu: Angelj Trojer, deželni oficijal v Gorici 3 K.

Domače in razne vesti.

Zahvala.

Podpisani kuratorij se zahvaljuje vsem onim, ki so ga na eden ali na drug način podpirali pri njegovi akciji za ustanovitev slov. gimnazije v Gorici. Toplo zahvala izreka občinam, denarnim za v o d o m in onim r o d o l j u b o m, ki so z denarnimi prispevki podprli to akcijo. Posebno se pa zahvaljuje g. šolskemu svetniku A. Šantlu, ki je bil v svoji požrtvovalnosti voljan prevzeti vodstvo slov. zasebne gimnazije, kakor tudi gg. profesorjem, ki so bili voljni poučevati na tem zavodu. Prisrčna hvala v s e m !

Ker boj za slovenske srednje šole v Gorici še ni izbojevan, prosi podpisani kuratorij vse imenovane činitelje, da bi mu ohranili še nadalje svojo naklonjenost za slučaj, da bi se spet obrnil na nje s prošnjo za njih podporo in sodelovanje.

Kuratorij slovenske zasebne gimnazije v Gorici.

Opomba. Kuratorij je sklenil vrniti doposlane denarne prispevke. Ako bi pa kdo ne dvignil svojega prispevka tekom 3 tednov, porabi ga kuratorij za šolske namene.

Namestnik princ Hohenlohe se je v četrtek povrnil z dopusta. v Trst ter prevzel posle namestništva.

Nov suplent na gimnaziji. Namesto g. dr. Capuder-ja je prišel za zgodovino in zemljepisje na tuk gimnazijo gosp. Karel Prijatelj z Dunaja.

Smrtna kosa. V četrtek je umrla in je bila danes pokopana g.a Katarina Bavčar, mati našega odgovornega urednika gosp. Antona Bavčarja in stara mati č. g. kaplana Pičulina na Travniku. Preostalih naše sožalje, pokojnici pa večni mir!

V kot potisnjeni A. Gabršček. — A. Gabršček čuti se v ozadju jako nesrečnega. Posebno pa sedaj, ko smo mi, po njem izzvani, povedali javnosti resnico, da A. Gabršček se ni sam umaknil v ozadje, marveč da je bil v ozadje potisnjen. „Soča“ se trudi na vse mogoče načine, da bi svojega gospodarja oprala. V predzadnji številki je poklicala na pomoč vse svoje „lumpe in lopove“, da bi ji pomagali pri pranju, a opravili so svoje delo tako klaverno in neumno, da so celo najboljši „Sočini“ pristaši s pomilovanjem odložili „Sočo“, prečitavši njene larifari. Je pač zastoj! Resnica se ne da utajiti in to, kar smo mi pisali, je bila gola resnica.

Danes pa povemo še to-le: Je sicer nekaj neverjetnega, ali na svetu smo, na katerem se dogajajo jako čudne reči. In zakaj bi se ne bilo tudi pri Gabrščkovem potisnjenju v ozadje smelo pripetiti kaj čudnega? In to čudo je, da je pomagal potiskati A. Gabrščeka v ozadje celo „bik“.

Vodovod za vipavske občine. V torek, dne 27. septembra t.l., se je vršila komisija za koncesijo desetih sekundnih litrov vode iz Hublja v prilog nameravanega vodovoda po vipavski dolini. Komisijo je vodil gosp. namestništvni tajnik Gasser. Od goriškega glavarstva so se udeležili komisije še gg. nadinženir Machnisch, okr. zdravnik Gräffe in en gozdni svetnik. Tudi c. kr. okr. glavarstvo postojnsko je bilo zastopano po g. političnem komisarju in okrajnem inženirju. Goriško mesto je no-

sialo na lice mesta g. mestnega starešino Thomanna in mestnega inženirja Reinholza. Deželni odbor, ki je v tem slučaju prosilec koncesije, je bil zastopan po g. odborniku I. Berbuč-u in nadinženirju Glessig-u. Obravnava, h kateri so bili vabljeni vsi oni, ki imajo kako pravico do uporabe vode, se je vršila v občinski pisarni v Šturjah.

Proti dovolitvi vode sta bili v občle dve stranki, ajdovska in šturjska občina, dočim je bilo drugim interesentom le na tem ležeče, da dobijo večje ali manjše odškodnine za odstop naprošene množine vode.

Ker ni bilo mogoče doseči mirnim potom sporazumljenja med interesi in prosilcem koncesije, t. j. deželnim odborom, je njega zastopnik izjavil, da se ukloni v tej sporni točki razsodbi zvedencev strokovnjakov.

Mnenje komisije je bilo, da niso ugovori proti dovoljenju vode postavno utemeljeni, zato se je predlagala njihova zavrnitev. Kar se tiče odškodnine, so isto vsaki stranki določili v to poklicani izvedenci. Nekatere stranke so se glede zahtev, ki niso spadale semkaj, zavrnile na civilno pravno pot.

Konečno razsodbo izda c. kr. glavarstvo v Gorici v kratkem.

Občni zbor Društva krščansko-mislečega učiteljstva se bo vršil v četrtek, dne 6. oktobra t. l., v prostorih S. K. S. Z. v Gorici, ob 10h zjutraj. Dnevni red: 1. Predsednikov nagovor; 2. Odborovo poročilo; 3. Učiteljske plače (poročila tov. Likar); 4. Volitev odbora; 5. Raznosterosti. P. n. člani so naprošeni, da se zborovanja prav gotovo udeležijo. O d b o r.

Iz šolske službe. — Ravnatelj na tržaški državni gimnaziji dr. Josip Altron je imenovan dež. šol. nadzornikom na Tirolskem in Predarliskem.

Odlikovanje. — Polkovnik in poveljnik tuk. pešpolka št. 47 Kaiser pl. Mannsfeld je bil odlikovan z redom železne krone. Tem povodom mu je priredil njegov polk v torek zvečer bakljado v v spremstvu godbe, ki je pod njegovim stanovanjem zaigrala tri podoknice. Vsredo ob 10. uri predp. pa se je vršilo na Travniku javno odlikovanje polkovnika. Po primernem govoru mu je brigadni poveljnik pripel znak odlikovanja na prsa. Nato se je odlikovani polkovnik v daljšem govoru zahvalil. Odlikovanje se je vršilo pred bataljonom, ki se je z zastavo na Travniku postavil, in v navzočnosti vseh častnikov 47. pešpolka ter deputacij drugih tu nastanjenih čet ter mnogo častniških dam. Po odlikovanju je bataljon defilirал pred svojim odlikovanim poveljnikom, s čemur je bila slavnost končana.

Odprti lekarni. Od 2. do 9. t. m. bodeta imeli ponočno službo lekarni: Pontoni-Liberi.

Trgovine na drobno v Gorici bodo od danes naprej odprte od 8 ure zjutraj do 7. ure zvečer.

Zimski urnik na pošti. Na glavni pošti pri gledališču bodo od danes naprej odprti za stranke poštni uradi od 8. ure zjutraj pa do 7. ure zvečer.

Pismoše pa bodo raznašali odslej pisma ob 8. uri zjutraj in ne več ob 7. —

Roko je zlomila „žrt“ v Gabrijah pri Rubijah Andreju Petejan in sicer v času, ko je bil na vozu, polnem sena. Takozvano „žrt“ so potiskavali. Vrv se je utrgala, „žrt“ je odskočila v zrak in zadela Petejana v roko ter mu jo zlomila. Nauk: Kmetovalci, ne sedajte na „žrt“, ko se z vrvjo potiskate!

Oproščen revidentist. Pred celovško poroto se je končala v sredo tri dni trajajoča razprava proti Brunu Ferluga, ki je bil obdolžen, da je bil člen društva „Pro Italia irredenta“, ki ima namen nabirati prostovoljce za napad na Avstrijo, da bi se odtrgalo od Avstrije takozvane „italijanske“ pokrajine, in da je razdeljeval letake, v katerih se je nrosilavil Oberdank.

Ferluga je sodeloval tudi pri znani bombni aferi leta 1903, a se je takrat odtegnil kazni s tem, da je pobegnil v Italijo.

Minuli ponedeljek je začela proti Ferlugi pred celovško poroto obravnava, ki je — kakor že rečeno — končala včeraj s tem da je bil Ferluga oproščen.

Osebnosti z državnih železnic.

Mašinski asistent v goriški kurilnici je postal Ivan Kulp; volonter na postaji Kanfanar Rudolf Stergar, volonter v direkcijskem oddelku I. Anton Gosetti. Namestnik postajenačelnika Trst drž. žel. višji oficijal Martin Lacina je postal postajenačelnik Trst. Prosta luka. Uradniški aspiranti so postali: volonterji Robert Herzog, postaja Podnart-Kropa; Adolf Lukan, postaja Volčja Draga; Franc Brončina, postaja Sv. Lucija-Tolmin; Rafael Ogrin, postaja Kranj; Markus Zupančič, postaja Ročolj. Premješeni so: stavbni komisar Tadej Novak iz Gorice v uradno okrožje ravnateljstva Severne železnice. Vpokojen je višji revident Andrej Schneider v Trstu. —

Strokovna nadaljevalna šola za zidarje v Renčah prične s 1. oktobrom t. l. šolsko leto, ki traja 7 mesecev. Vnanje učence vpisuje vodstvo še prvi teden oktobra. Pojasnila daja vodstvo.

Samomor redarja. — Anton Martinuc doma iz Renč pri Gorici, star 26 let, je kakor redar stopil v službo lanskoleto in je bil pridržen policijskemu ravnateljstvu v Trstu. V četrtek zjutraj je Martinuc radi boleznih dobil tridnevni dopust. Ob 8. uri zjutraj je vzel svoj službeni revolver in se je podal v krčmo, ki se nahaja na oglu ulic Coroneo in Fontana. Tu je rekel neki ženski: „Zdaj se grem ubiti, ali pridete na pogreb?“ Ženska se je nasmešnila. Martinuc je pa odšel v „bošket“ in ob 11. uri so ga našli na neki poti mrtvega na tleh.

Pognal si je iz revolverja eno kroglo v desno sence, drugo pa v obližje srca. — Zdravniška postaja je po komisijskem ogledu prepeljala njegovo truplo v mrtvašnico pri sv. Justu.

Nesrečni Martinuc je imel enega brata v bolnišnici bolnega na jetiki, drugega gluhomemega pred nekaj meseci mu je umrla mati in kmalu potem en brat, in sedaj je skrbel za oba gori omenjena brata, a njegova plača je bila premajhna, da bi mogel vsemu zadostiti. Zato se sodi, da je izvršil čin v obupu. Martinuc je bil zelo priljubljen pri svojih predstojnikih.

Samomor v Trstu. — Včeraj popoldne se je v Trstu zastrupil 32-letni Fran Persolja iz Kojškega. Vzrok temu je bil, ker se njegova žena; rojena Marija Godnič iz Komna, ni hotela vrniti v njegovo hišo. Pod pretvezo, da on ž njo slabo ravna, ga je zapustila ter šla v Oglej služiti k eni vdovi. Opetovane njegove prošnje, naj se vrne k njemu, niso ničesar izdale, marveč je ona zahtevala ločitev zakona. Včeraj predp. je bila v Trstu obravnava. Žena Persolje se je včeraj nahajala pri svoji sestri. Persolja se je podal v stanovanje svoje svakinje ter zahteval govoriti s svojo ženo. Svačinja pa tega ni dopustila, ker se je bala, da bi se Persolja nad ženo maščeval. Nato je Persolja zapustil stanovanje ter izpil strup. Ljudje so ga videli tavati in potem pasti na tla in ko je prišel poklican zdravnik, je bila vsaka pomoč zaman. Bil je mrtev.

Umor menjalca denarja v Pragi. V četrtek zvečer so v Pragi našli menjalca denarja Kisch-a ubitega v svoji menjalnici. V roki je še držal šop lasi morilca. Koliko je odnesel morilec, še ni znano.

Vprašanje mesa. — Mestni zastop dunajski je sprejel predlog župana, naj se pošlje na poljedelskega ministra prošnja za podelitev dovoljenja za uvoz 20.000 kg argentinskega mesa, ki bode dospelo sredi meseca oktobra v Trst.

Dunajski župan je pismeno naprosil hudimneštanskega župana naj olajna

